

MAPY A VNÍMÁNÍ SVĚTA

Aktivita Mapy a vnímání světa

Položte si otázky...

🕒 10-15 minut

Otevřeme téma položením otázek:

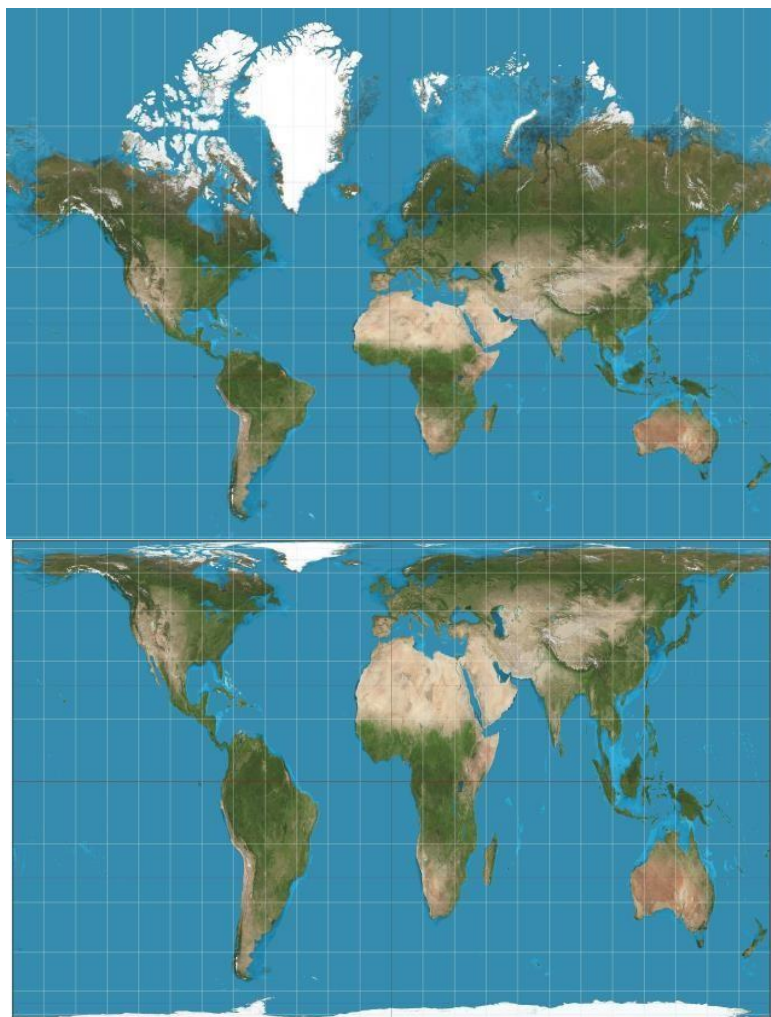
- *Proč je sever na mapách vždy nahoře a jih dole?*
- *Proč nultý poledník prochází Greenwichem, a ne Bangkokem?*
- *Kdo a proč nakreslil tyto mapy?*
- *Jaké asociace se vám vybaví, když slyšíte slova „jih“ a „sever“?*
- *Proč si myslíte, že tomu tak je?*

Mapa je věrné zobrazení světa?

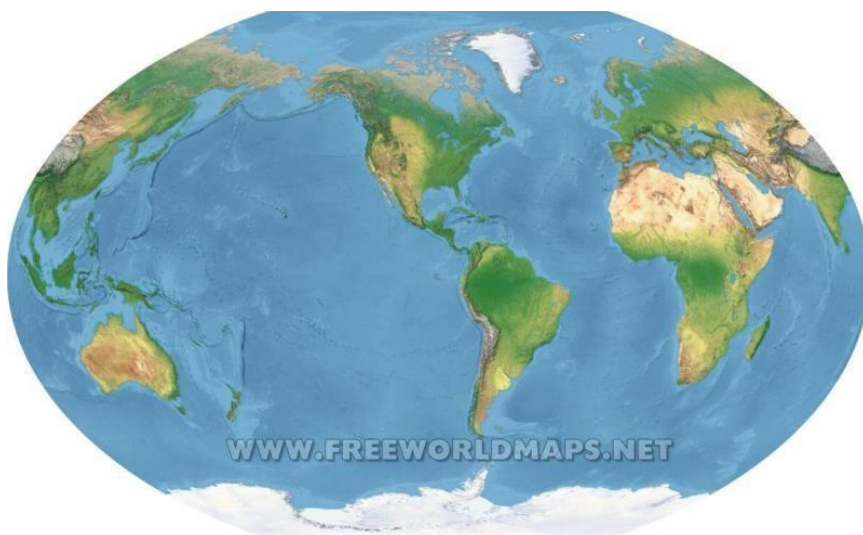
🕒 35 minut

Vyzveme žáky, aby se podívali na různé mapy/zobrazení světa na mapách dole a zapsali své odpovědi na otázky:

- *Jak se tyto mapy liší? Jak jsou orientovány, která země je ve středu, jak jsou zobrazeny rozlohy jednotlivých kontinentů?*
- *Může mapa nějak ovlivnit naše vnímání světa? Jak?*

(Zdroj: One stop map, 2023)

(Zdroj: Free world maps, 2023)

Která mapa je nejuvěrnější?

🕒 15-25 minut

Použijeme video „**Gall-Petersovo zobrazení**” ⓘ (délka 3:59 minut, anglicky s anglickými titulky) jako podklad pro zamyšlení nad tím, jak mapy a zobrazení světa mohou ovlivňovat naše vnímání. ⓘ

Diskutujeme nad otázkami, které vyvolalo sledování videa (či práce s přepisem).

Diskuze o tématech antropocentrismu může vyvolat mnoho otázek a emocí. Neměl by chybět prostor ke sdílení emocí, názorů žáků, hodnot a postojů (k tomuto lze využít i další nástroje např. metody **Filozofie pro komunity** představené v **Lekcích do výuky 1 – Filozofie pro komunity**).

ⓘ K dispozici je také **přepis videa do češtiny**, s kterým můžeme pracovat různými **metodami podporujícími čtenářskou**

ⓘ Pokud pracujeme s lekcí při výuce jazyků, lze využít například transcript v angličtině, objasnit nová slova, rozebrat větnou stavbu apod.

Doplňující informace pro učitele

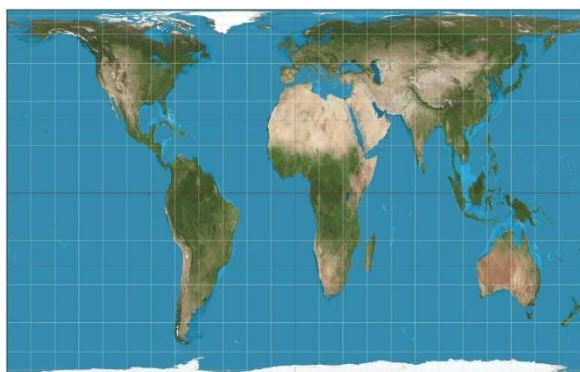
Mercatorovo zobrazení světa: mapa zobrazující svět se správnými úhly a vzdálenostmi mezi kontinenty.

Povrch Země na rovníku je zobrazen velmi přesně, zatímco velikost a tvar polárních oblastí jsou značně zkreslené. Mapa nezobrazuje správné poměry mezi rozlohami kontinentů – ty se zvětšují, jak se vzdalujete od rovníku směrem k severnímu a jižnímu pólu. Čím větší je zeměpisná šířka země, tím více je zkreslená její skutečná velikost. Mapu nakreslil v roce 1569 vlámský kartograf a geograf Gerardus Mercator, aby pomohl námořníkům při navigaci a plánování cest kolem světa.

Gall-Petersovo zobrazení ukazuje svět se správnými proporcemi kontinentů.

Plochy kontinentů jsou zobrazeny ve správné velikosti bez ohledu na to, kde se na mapě nacházejí. Jinými slovy, metr čtvereční je metr čtvereční bez ohledu na to, kde se nachází – na rovníku nebo na severním pólu. Na této mapě se oblasti v blízkosti rovníku zobrazují roztažené, zatímco oblasti v blízkosti severního a jižního pólu zmenšené. Mapu vydal v roce 1974 německý historik a kartograf Arno Peters, který vycházel z dřívější práce skotského vědce Jamese Galla z poloviny 19. století. Gall-Petersova projekce je oficiální mapou Organizace spojených národů a stále více škol po celém světě ji začíná používat. Používáte ji ve škole také?

Pokud se budeme na svět dívat vždy jen z jedné perspektivy – například v mapách budeme používat pouze Mercatorovu projekci –, budeme schopni interpretovat svět pouze z jednoho úhlu pohledu – z pohledu naší vlastní kultury, která je pro nás středem světa. Můžeme tedy hovořit o etnocentrickém pohledu na svět, který je problematický, protože všechny ostatní kultury vnímáme jako „jiné“, odlišné, hodnotíme je z pohledu naší vlastní kultury a to nás obvykle vede k tomu, že je vnímáme jako méněcenné.

Je proto důležité brát v úvahu i jiné perspektivy, jiné pohledy a výklady světa, než je ten náš, a přijmout, že všechny jsou pravdivé a rovnocenné – pro jednotlivce je vždy správný jeho vlastní pohled, což je pochopitelné, ale je důležité připustit tuto možnost i pro ostatní.

„Etnocentrismus“ je termín používaný pro kulturní nebo etnickou zaujatost (ať už vědomou, nebo podvědomou), kdy jedinec nahlíží na svět z perspektivy své vlastní kultury, přičemž svou in-group stanovuje jako archetypální a všechny ostatní skupiny hodnotí s ohledem na tento ideál. Tato forma tunelového vidění má často za následek: (1) neschopnost adekvátně pochopit, co je pro člověka důležité, (2) hodnotové soudy, které upřednostňují in-group a prosazují její nadřazenost, čímž se koncept etnocentrismu spojuje s mnoha formami šovinismu a předsudků, včetně nacionalismu, rasismu, a dokonce i sexismu a diskriminace na základě zdravotního postižení.“ (Baylor, 2012).

Více informací:

Článek ukazující setrvávající důsledky eurocentrismu i v současném evropském myšlení - <https://itvar.cz/eurocentrismus-a-jeho-soucasne-postkolonialni-kritiky>

Článek detailně shrnující problematiku etnocentrismu (anglicky) - <https://anthkb.sitehost.iu.edu/ethnocen.htm>

Pokud se chcete dozvědět více o našich mylných představách o mapách, přečtěte si následující články:

- Problém s našimi mapami - <https://www.visualcapitalist.com/problem-with-our-maps/> (anglicky)
- Lhaní s mapami - <https://open.lib.umn.edu/mapping/chapter/7-lying-with-maps/> (anglicky)

Zdroje:

FREE WORLD MAPS. *Physical world map*. [Online]. 2023 [cit. 09-10-2023]. Dostupné na: <https://www.freeworldmaps.net/world/america-centric/physical-world-map.jpg>

ONE STOP MAP. *Map of World political shaded relief Robinson Asia-Australia centered*. [Online]. © 2023 [cit. 09-10-2023]. Dostupné na: <https://www.onestopmap.com/world-maps/world-robinson-asia-australia-centered-175/>

DESJARDINS, Jeff. *Mapped: Visualizing the True Size of Africa*. MISC [Online]. 19. 02. 2020 [cit. 09-10-2023]. Dostupné na: <https://www.visualcapitalist.com/map-true-size-of-africa/>

BAYLOR, Elizabeth. *Ethnocentrism*, Oxford Bibliographies Online [Online]. Naposledy upraveno 11. 01. 2012. DOI: 10.1093/OBO/9780199766567-0045. Dostupné na: <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199766567/obo-9780199766567-0045.xml>

2023 © Partneři projektu Dexpo – kritickým myšlením k ochraně klimatu

ANTHROPOLIS ANTROPOLOGIAI KOZHASZNUEGYESULET, www.anthropolis.hu
DRUSTVO HUMANITAS-CENTER ZA GLOBALNO UCENJE IN SODELOVANJE, www.humanitas.si
MAPA DAS IDEIAS – EDICOES DE PUBLICACOES LDA, www.mapadasideias.pt
ARPOK, o.p.s, www.arpok.cz

anthropolis

CC BY-NC-SA 3.0 CZ: Tato licence umožňuje opakované použití, šíření, remixování, adaptaci a další využití materiálu v jakémkoli médiu nebo formátu, pokud jsou uvedeni její autoři. Licence neumožňuje komerční využití.

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Financováno Evropskou unií.
Vyjádřené názory a stanoviska jsou
však pouze názory a stanoviska autorů
a nemusí nutně odrážet názory a
stanoviska Evropské unie nebo

Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (European Education and Culture Executive Agency - EACEA). Evropská unie ani Agentura EACEA za ně nenesou odpovědnost.

